

سال چهارم، دوره دوم، پائیز و زمستان ۱۳۹۸، شماره پیاپی ۸

صفحات ۱۵۸-۱۴۱

نگاهی انتقادی به گفتمان‌های قدرت و جنسیت در داستان کوتاه «شازده‌خانم» نوشته شیوا ارسطویی

آزاده نجفیان^{۱*}

سعید حسام‌پور^۲

فریده پورگیو^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۶/۳۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۹/۱۸

چکیده

دهه‌های هفتاد و هشتاد را می‌توان دوران تثبیت ادبیات زنان و شکل‌گیری گفتمانی زنانه دانست. شیوا ارسطویی از جمله نویسندگانی است که با محور قرار دادن زنان سعی می‌کند از مفهوم زنانگی در آثارش کلیشه‌زدای کند. این مقاله به بررسی انتقادی دو گفتمان قدرت و جنسیت و ارتباط آنها با یکدیگر در داستان «شازده‌خانم» پرداخته‌است. داستان در دو سطح درونی و بیرونی پیش می‌رود. در سطح بیرونی، گفتمان سیاسی حاکم به واسطه انقلاب در حال دگرگونی است و به تبع آن جایگاه سوژگی افراد در جامعه نیز در حال تغییر است. این تغییرات تعریف زن و زنانگی را نیز شامل می‌شود. در سطح درونی، راوی خود را در مرز بین سنت و مدرنیته می‌یابد. او به پشتوانه خودآگاهی اجتماعی، از پذیرفتن بی‌چون و چرای بخشی از سنت سر باز می‌زند اما همچنان در جامعه مردسالار در جایگاه فرودست باقی می‌ماند. این تغییرات یک‌سویه نیستند. همان‌طور که دگرگونی در گفتمان قدرت، تحول در گفتمان جنسیت را به دنبال دارد، تغییر گفتمان جنسیت و هویت جنسی نیز خودآگاهی زنان نسبت به حقوق و مطالباتشان را در پی دارد که سطوح بالاتر اجتماعی را وادار به پذیرش موجودیت آنها و سازگار کردن خود با تعاریف جدید می‌کند.

واژگان کلیدی: گفتمان انتقادی، قدرت، جنسیت، شیوا ارسطویی

* azade.najafian@gmail.com

۱. دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز

۲. استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز

۳. استاد بخش زبان‌های خارجی و زبان‌شناسی دانشگاه شیراز